

KÖY ENSTİTÜLERİNİN ÖNEMİ VE FEN OKUR YAZARI OLMAK

Prof. Dr. İbrahim ORTAŞ
Çukurova Üniversitesi,

“Köylüye bir şey öğretebilmek için, ondan birçok şey öğrenmeli.” diyen Tonguç, 1938’de sorunun çözümünü şöyle açıklar:

“Kanımızı ve iliklerimizi isteyerek köyün içine akıtmadıkça, kırk bin köyün kenarına münevver (aydın) insanın mezar taşı dikilmedikçe, bu köyün sırlarını anlayamayız. Köyü anlayabilmek, duyabilmek için onunla kucak kucağa, nefes nefese gelmek lazımdır, onun içtiği suyu içmek, yediği bulguru yemek, yaktığı tezeğin ifade ettiği sırları sezebilmek ve yaptığı işleri yapabilmek gerekir. Bizim köyün ne olduğunu evvela büyük alimler, sanatlar değil kahramanlar anlayacaklar, sonra alimlere ve sanatkarlara anlatacaklardır.

İsmail Hakkı TONGUÇ

Ülkemizin eğitim sistemi ve sonuç olarak yetiştirdiği insan potansiyeli tartışma konusu olmaya başlamıştır. Sorunu şematize edecek olursak; Ülkemiz eğitim sistemi bugün her yönü ile sorgulanır duruma gelmiştir.

Günümüz bilişim teknolojisinde artık okuryazar olmak yetmiyor. Biraz da bilim okuryazarı olması zorunluluğu ortaya çıkmış bulunuyor. Bu da doğal olarak fen-okuryazarlığını gündeme getirmek-

tedir. Fen ve bilimin doğru öğretilmesi için yetkin insanların yetiştirilmesi ve bu öğretiyi öğretmeleri gerekiyor.

Fen eğitiminin öğrencilere benimsetilebilmesi için ezbercilikten kurtarılarak deneysel çalışmaya, gözlem ve incelemeye dayalı, öğrenci merkezli olarak işlenmesi gerekmektedir. Bu anlamda temel bilimlerin amacı, yaratıcılığın sınırlarının zorlanması, bunları kaleme dökerek insanların beyininde şimşekler çaktıracak şekilde yetiştirilmesini sağlamaktır.

Köy Enstitülerinin en önemli katkıları üretim ve kültür eksenli olduğu için öğrencilerin öz güvenini geliştirmiş olmasıdır.

- Türkiye’de bilimsel düşünceyi köylere kadar götürmüş olmasıdır.

Bugün bilimsel devrimlerin yarattığı etkiler ve bunların sebep ve sonuçları metodolojik olarak öğretilmemektedir.

Oysa bilimsel düşüncenin ne olduğu, ne zaman ve hangi koşullarda doğduğu, insanlığın ve uygarlığın gelişmesinde ne tür etkiler yaptığı ve geleceği ne şekilde etkilediği öncelikle öğretilmelidir. Bütün bunlar ancak fen okuryazarlığı ile daha iyi sağlanabilir. Atatürk diyor ki;

“...Hiçbir mantıklı delile dayanmayan, bir takım geleneklerin, inançların muhafazasında ısrar eden milletlerin ilerlemesi çok güç olur...” ve “...Milletimizin siyasal ve sosyal hayatında, milletimizin fikir terbiyesinde rehberimizin bilim ve fen olacaktır...”

Bu sözler, Mustafa Kemal’in ilerlemek için pozitivist eğitimi en temel araç saydığını göstermektedir.

Yaşamı Bütünsel Anlamak İçin Fen Okur Yazarı olmak Gerekir

Ülkemizin temel sorunu olan organize olamama, gerçeği bir bütün olarak görememe ve analitik düşünmemenin temeli felsefenin bilinmemesi ve soyut düşünülmemesinden kaynaklanıyor. Bunun temelinde de ilk okuldan itibaren kişinin ciddi anlamda fen okur yazarı olmaması yatmaktadır. Doğanın işleyiş mekanizması her yönü ile Fizik, Kimya, Biyoloji gibi Fen derslerinde anlatılıp öğretilirken, matematik gibi doğanın dilini anlatan sayısal yapılanmayı unutmamalım. Matematiğin, insanı yoğun düşünmeye sevk eden, soyut düşünmeye alıştıran çok yönlü bir zihinsel eylem olduğu örnekleri ile anlatılmalıdır.

Bunun gerçekleşmemesi durumunda bireyler pozitif düşünme yeteneğinden

yoksun olacaklar, karşılaşılan her türlü sorunun çözümünde, bilimsel çözüm yerine bilim dışı arayışlara yöneleceklerdir.

Fen eğitiminin öğrencilere benimsetilebilmesi için ezbercilikten kurtarılarak deneysel çalışmaya, gözlem ve incelemeye dayalı öğrenci merkezli olarak işlenmesi gerekmektedir.

Ezberci eğitim sistemiyle; yorum yapmayan, araştırmayan, düşünmek yerine ezberlemeye alıştırmış, sormayan, “neden ve niçin”lerle ilgilenmeyen, ülke ve dünya sorunlarına karşı duyarsız, özgüveni yetersiz bir kuşak yetiştirilmektedir.

Yaşam bir bütün ve bütünsel bakmak için başta fen bilimlerinin anlaşılması ve buna bağlı olarak diyalektik bilincin gelişmesi gerekir. Böylece kişi içinde bulunduğu ortamı çok yönlü sorgulamaya başlar. Yaklaşık 200 yıl önce yaşayan Alman filozofu Goethe’nin diyalektik bakış açısı ileride olacak felaketlerin önceden görülmesi için son derece önemlidir. Ne diyor Goethe ‘Doğada hiçbir şey tek başına ve yalnız değildir. Doğada her şey; önündeki, ardındaki, üstündeki, altındaki, sağındaki, solundaki şeylerle bağlantılıdır’ diyor.

Türkiye’nin bugün dünya ile aynı nitelikteki fizik, kimya biyoloji ve matematik kitaplarını okutmasına rağmen bilgiyi teknolojiye dönüştürememesinin nedeni sık sık sorulmaktadır. Ancak temel neden hiç birimiz öğrendiğimiz bilgiyi hayata dönüştüremedik. Hiç birimiz en küçük bir matematik denklemini yaşamda kullanamadık. Çünkü eğitim sitemiz buna uygun değildir. Ancak bunun koşulları vardır. Köy Enstitüleri gibi üretim ağırlıklı eğitim modeli sürdürülseydi, insanlar üretim için de bilime gereksinim duyacaklardı. Eli işe yatkın insanlar doğacak ve bunlar gereksinimler ötesinde bilimi kullanıyor olacaklardı. Köy Enstitülerinde pisagor bağlantısı 3 4 5 ilişkisi bina köşelerinin oturtulması olarak atöl-

yede ve uygulamalı olarak öğretilerek bilginin ne olduğu ve yaşamdaki önemi yapılarak öğretiliyor. Ancak günümüzün test ağırlıklı ve üniversiteyi kazanma ve üniversite de de bir an önce okul bitirmeyi, akademisyenlikte de bir an önce prof olmayı hedefleyen pragmatist yaklaşım ülkemizi verimsiz yapmıştır.

Mustafa Kemal ve arkadaşlarının öngörüsü çağdaş bir toplum yaratmak için toplumu katılımcı demokrasi anlayışı ile eğitmek ve geliştirmektir. Bunun birinci basamağı laik eğitim sistemiydi. Atatürk "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" anlayışının temelinde inanca dayalı din bilimlerini değil, akla dayalı pozitif bilimlerin tek yol gösterici ve aydınlatıcı olduğunu vurgulamıştır. Bunun için ilk yaptıkları işlemlerden biri dünya klasiklerinin Türkçeye çevirisini benimsemektir. Kant batıdaki aydınlanmacının öncüsü filozofların akla dayalı anlayışını benimsemişlerdir. Bunun içindir ki Cumhurbaşkanı İsmet İnönü öğrencilerin çantalarında dünya klasiklerini görünce derinden etkilenir ve Türk toplumunun geleceğe ilişkin öngörüsüne ve sağduyusuna güvendiğini belirtir.

M.Kemal Atatürk, "Ben, manevi miras olarak hiç bir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım ilim ve akıldır. Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi, fakat asla ödün vermediğimizi, akıl ve ilmi rehber edindiğimizi tasdik edeceklerdir. Zaman süratle ilerliyor; milletlerin, toplumların, kişilerin mutluluk ve mutsuzluk anlayışları bile değişiyor. Böyle bir dünyada, asla değişmeyecek hükümler getirdiğini iddia etmek, aklın ve ilmin gelişimini inkâr etmek olur. Benim Türk Milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni benimsemek isteyenler, bu temel eksen üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, manevi mirasçılarım olurlar."

Bir başka söylevinde Atatürk, "gençliği yetiştiriniz" diyor. "Onlara ilim ve irfanın (kültürün) müspet fikirlerini veriniz. İstikbalin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız. Hür fikirler tatbik (uygulama) mevkiine konduğu vakit Türk milleti yükselecektir".

Bütün bu söylemler akıl ve aydınlanma devrimini kavramış bir anlayışın ürünü olarak ancak sunulabilir. Kişilerin akıl yolunu benimsemeleri ve aydınlanmacı olabilmeleri için öncelikli olarak erken dönemlerde müspet bilimler ile tanışmaları ve eleştirel bakış açısına sahip olmaları gerekmektedir. Bu da fen okuryazarlığı ile sağlanabilir.

Ne Yapmalıyız?

Ülkemizin son yıllarda yaşadığı bir çok sosyal ve toplumsal olgu ile fen okuryazarlığı arasında ciddi bir ilişki bulunmaktadır. Fen bilimleri eğitimi her yönü ile öğrencinin kafasından yaparak, görerek öğrenmeyi ve eleştirel bakmayı bu da farkına varılabilirliği ortaya koymaktadır. Farkına varılabilirlik, olup biteni görmek ve yurttaş olma bilincini beraberinde getirmektedir.

Bilim ve teknolojiye geçiş ve çağdaş bir toplum yaratmak için mutlaka fen okuryazarlığını yaygınlaştırmamız gerekir. Fen okuryazarlığı insanın farkına varılabilirliğini geliştirecektir. Bu anlayış kişinin birey ve daha da ilerisi yurttaş olma bilincini geliştirecektir. Yurttaş bilinci gelişmiş toplumlar yaşamın her alanında gelişmiş, demokrasisi yerleşmiş üretici toplumlardır. Sanırım Köy Enstitüleri mantığı köylü toplumu eğiterek toptan kalkınmayı ve demokratik bir toplum olarak yaşama katkı sunmayı hedefliyordu.